

Schulnachrichten.

WIADOMOŚCI SZKÓLNE.

A. Lehrverfassung.

Die drei unteren Klassen sind in parallele Cötus, VI — IVa für die Schüler polnischer, VI — IVb für die Schüler deutscher Abkunft getheilt. In diesen ist die Unterrichtssprache die deutsche, in jenen die polnische mit Ausschluß der Geographie, die in beiden Cötus deutsch gelehrt wird. In den drei oberen Klassen kommt die polnische Sprache als Unterrichtssprache zur Anwendung: in den beiden Tertien: in der Religionslehre, dem Polnischen, dem Französischen, der Mathematik und der Naturgeschichte, zusammen in 10 wöchentlichen Stunden, in Prima und Secunda: in der Religionslehre, dem Polnischen, dem Hebräischen und der Interpretation des griechischen Prosafalkers, zusammen in 10 wöchentlichen Stunden; alles Andere wird in deutscher Sprache gelehrt.

Die Behandlung der Lehrgegenstände in den einzelnen Klassen war in diesem Schuljahre ganz dieselbe, wie in dem vorigen, und verweisen wir auf die spezielle Nachweisung derselben im vorjährigen Schulprogramm, in welches auch ein Verzeichniß der auch in diesem Jahre dem Unterrichte zu Grunde gelegten Lehr- und Hilfsbücher aufgenommen ist. Ueber die Vertheilung der Lehrstunden und der Klassen-Ordinariate unter die einzelnen Lehrer der Anstalt giebt die dem dritten Theile dieser Schulnachrichten beigelegte Lehrertabelle Auskunft. —

A. Plan nauk.

Każda z trzech klas niższych ma po dwa oddziały, oddziały VI—IVa dla uczniów polskiego, VI—IVb dla uczniów niemieckiego pochodzenia. W tych tu wykładają się nauki po niemiecku, w tamtych po polsku, wyjąwszy jeografię, która się w obydwóch oddziałach wykłada w języku niemieckim. W trzech wyższych klasach jest język polski w następujących przedmiotach językiem do wykładu używanym: w klasach IIIa i b w nauce religji, języka polskiego, francuskiego, matematyki i historii naturalnej, ogółem w 10 godzinach tygodniowo, w klasach I i II: w nauce religji, języka polskiego, hebrajskiego i przy tłumaczeniu prozaiisty greckiego, ogółem w 10 godzinach tygodniowo, inne zaś przedmioty udzielają się w języku niemieckim.

Udzielanie przedmiotów naukowych w klasach odbywało się w tym roku szkolnym tak samo, jak w roku zeszłym, i odwołujemy się w tym względzie na plan nauk umieszczony w sprawozdaniu zeszłorocznym, w którym także znajduje się wykaz książek i w tym roku do nauki i wykładu używanych. Względem rozdziału lekcji tudzież ordynariatów pomiędzy nauczycieli powziąć można bliższą wiadomość z wykazu nauczycieli umieszczonego w 3. części niniejszych wiadomości szkolnych.

Zu schriftlicher Ausarbeitung wurden folgende Aufgaben gestellt:
in II.

Epaminondas, nach Cornelius Nepos. — Der Nutzen der Thierhaare. — Die Schwalbe, eine Schilderung — Der Mensch und der Mond, eine Vergleichung. — Die Schlacht am traftmenischen See, nach Livius. — Der Sommerabend, eine Ausführung der betreffenden Stelle in Schillers Lied von der Glocke. — Eisen und Gold, verglichen in ihrem Nutzen. — „Der schrecklichste der Schrecken Das ist der Mensch in seinem Wahn.“ — Der Träge, eine Charakterfchilderung. — Die Glocke, in ihren mannigfachen Beziehungen zum Leben.

Opis przechadzki odbytej w porze jesiennej. — Najważniejsza chwila z życia mojego. — Krótki życiorys J. Ursyna Niemcewicza podług pamiętników tegóż skreślony. — Co i jak czytać należy? — Treść poematu A. Mickiewicza „Grażyna.“ — Czém się różni epopeja od pomniejszych poematów epicznych pod względem treści obranej i charakterów przedstawianych? — Tłomaczenie 30 wierszy z Eneidy Wergilego. — O szkodliwych, lecz nierównie więcej korzystnych skutkach naważnic. — Jak pogląda A. Mickiewicz na dzieje ludzkości w Odzie swojej do J. Lelewela? — Ku czemu zmierza myśl główna powieści poetycznej A. Mickiewicza pod tytułem „Popas w Upicie.“

in I.

Durch welche Ursachen verlor Griechenland seine Freiheit an Macedonien? — Inhalt und Zweck von „Wallensteins Lager.“ — Wann stand Rom am größten da? — Willst du, daß wir mit hinein In das Haus dich bauen: Laß es dir gefallen, Stein, Daß wir dich behauen. — Warum weinte Scipio auf den Trümmern Carthago's? — Wer Wein verlangt, der feltre reife Trauben. — Die Schuld Wallensteins, nach Schillers Trilogie. — Inwiefern stärkt der Genuß der Natur den Geist? — Wodurch stieg, wodurch fiel Athen? — Die Segnungen des Friedens.

Porządek w przyrodzeniu panujący wymaga po ludziach podobnego w ich życiu i sprawach porządku. — Jakie zarzuty uczynił królowi Zygmuntowi III. Jan Zamojski w mowie swojej mianej do niego w r. 1605 i czy one są w obec historii słuszne? — Rozum bez cnoty: miecz w ręku szalonego. — Charakterystyka człowieka roztrągniętego, w formie obrazu lub powieści. — Tłomaczenie 30 wierszy z Odyssei Homera wierszem szczęściomiarowym dokonane. — Mowa Alexandra Wielkiego do połączonego grecko-macedońskiego wojska na wstępie do Azji. — Złe skutki, jakie z przewagi powieściopisarstwa w literaturze naszej wyniknąć mogą. — Nazwa romantycyzmu co ma w literaturze naszej znaczyć i czy jest stósowną?

Res a C. Julio Caesare gestae breviter enarrantur. — Quibus de causis Darius, rex Persarum Graecis bellum intulerit. — Mors cur videatur esse timenda. — Quid secutus quamque vere Cicero dixerit omnia Romanos aut per se sapientius invenisse quam Graecos, aut accepta ab illis meliora fecisse, quae quidem digna statuissent in quibus elaborarent. — Argumentum Horatii carminis quod est libri primi secundum ita enarretur, ut et quo id consilio scripserit poeta appareat et difficiliores loci ipsa enarratione explicentur. — Quibus rebus factum sit, ut summum imperium a Lacedaemoniis ad Athenienses transferretur. — Quibus rationibus Cicero doceat virtutem ad beate vivendum se ipsa esse contentam. — Introductio in Ciceronis pro P. Sestio orationem. — Eiusdem orationis argumentum exponitur. — De Pyrrhi regis varia fortuna.

Themata zu den Abiturienten-Arbeiten.

Temata na wypracowania abiturjentów.

Durch welche Vorzüge waren die Griechen den andern Völkern des Alterthums überlegen? — Jakie przeciwięstwa występowały w dziejach Greków aż do czasu Filipa macedońskiego? — De Pyrrhi regis varia fortuna. — Rücküberfetzung aus Cicero Orat. de provinciis consul. § 23—25. — Rücküberfetzung aus Xenophon Hellen. I, III. 1—6. — Rücküberfetzung aus Cousin Despreaux Bienfaits des vents von Ici, come dans toutes ses oeuvres bis en torrents impétueux. — In einem rechtwinkligen Dreieck ist die Kathete = 20,2' und der Punkt in derselben bekannt, welchen dieselbe Grade trifft, welche den der gegebenen Kathete gegenüberliegenden Winkel halbirt; dieser Punkt ist nämlich von der andern Kathete 9,9' entfernt. Wie groß ist der um

dieses Dreieck beschriebene Kreis? In der Grundfläche eines Kegels, dessen Axe gegen die Grundfläche unter einem Winkel von $70^{\circ} 7' 7''$ geneigt ist, beträgt der zum Centriwinkel $\alpha = 30^{\circ} 30' 30''$ gehörige Ausschnitt $20 \square \text{Z}$. Wie groß ist der Kubikinhalt des Kegels? Ein Monument kostete $1000\sqrt[3]{(9,921 - 3\sqrt{5,02}) \text{ Rthl}}$. Wenn nun der erste Fuß des Denkmals 15 Rthl , jeder folgende aber 6 Rthl mehr als der vorhergehende kostete, wie hoch war das Monument? Was muß man für x und y setzen, damit der Ausdruck $9x^2 + zy^2$ ein vollständiges Quadrat werde? — Uebersetzung und Erklärung von Jos. III, 5—10.

B. Verordnungen der vorgesetzten Behörde von allgemeinem Interesse.

Vom 10. December 1857. Den Gebrauch geschichtlicher und geographischer Lehrbücher betreffend. Der Unterricht in der Geschichte und Geographie habe sich in allen Klassen mit Beseitigung des Hestschreibens an ein gedrucktes Lehrbuch anzuschließen; die Zahl der für die aufeinanderfolgenden Klassen zu bestimmenden Lehrbücher sei auf zwei zu beschränken, bei der Wahl derselben, wie der den Schülern zum Nachlesen empfohlenen Bücher müsse die Rücksicht auf die Sphäre des Schulunterrichts und auf das Bedürfnis des Jugendalters maßgebend sein, der geographische Unterricht sich überall an übersichtliche Zusammenstellungen des Wesentlichen anschließen.

Vom 11. December. Aufforderung zur Berichterstattung über die bei den Censuren der Schüler zur Anwendung kommenden Prädikate und zur gutachtlichen Aeußerung über die Wahl der künftig zu gebrauchenden.

Vom 28. December. Mittheilung des Ministerial-Rescripts vom 17. November, betreffend das Resultat der Seitens des Geheimen Rathes Herrn Dr. Brüggemann vorgenommenen Revision des Gymnasiums.

Vom 12. Januar 1858. Aufforderung zur Einreichung eines Verzeichnisses sämmtlicher an der hiesigen Anstalt im Gebrauch befindlicher Lehrbücher.

Vom 12. Februar. Anweisung, die Schüler mit der vom 1. Juli ab ins Leben tretenden neuen Gewichts-Eintheilung und der Reduction des einen Gewichts auf das andere bekannt zu machen.

Vom 20. März. Mittheilung des Allerhöchsten Erlasses vom 5. December pr. betreffend die Wiedereinzie-

B. Rozporządzenia władzy wyższej.

Pod dniem 10. Grudnia 1857. Względem używania książek do nauki historii i jeografji potrzebnych. Wykład historii i jeografji powinien z wyłączeniem dyktowania odnosić się we wszystkich klasach do książki drukowanej; liczba książek zaprowadzonych w klasach po sobie następujących ma się ograniczyć na dwóch, a przy wyborze takich, jakoteż dzieł historycznych do odczytania uczniom zalecanych należy mieć głównie wzgląd na sferę szkolną i potrzeby wieku młodzieńczego, wykład zaś jeografji powinien zawsze mieć na względzie, aby dać jasny pogląd tego, co jest najważniejszym.

Pod dniem 11. Grudnia. Wezwano dyrektora, aby zdał sprawę względem predykatów używanych w świadectwach szkolnych i aby zdał opinią względem wyboru tychże na przyszłość.

Pod dniem 28. Grudnia. Udzielono reskrypt ministerjalny z dnia 17. Listopada względem rezultatu rewizji gimnazjum przez Tajnego Radcę Pana Dr. Brüggemanna odbytej.

Pod dniem 12. Stycznia 1858. Wezwano dyrektora, aby podał wykaz wszystkich w tutejszym zakładzie używanych książek naukowych.

Pod dniem 12. Lutego. Polecono, aby zaznaczyć uczniów z nowym podziałem wag mającym być zaprowadzonym od 1. Lipca r. b. i zamianą jednej wagi na drugą.

Pod dniem 20. Marca. Udzielono najwyższe rozporządzenie z dnia 5. Grudnia r. u względem

ung oder Belassung von Pensionen und Wartegeldern der im Civildienst wieder angestellten oder versorgungsberechtigten Officiere und Militair-Beamten.

Vom 22. April, wodurch bestimmt wird, daß bei den Schüler-Gensuren in Bezug auf die Leistungen, den Fleiß und die Aufmerksamkeit nur folgende Prädikate zu gebrauchen sind: vorzüglich — gut — befriedigend — mittelmäßig — ungenügend, in Bezug auf das Betragen: gut — nicht ohne Tadel — tadelhaft.

Vom 18. Mai, wodurch der fernere Gebrauch der an der hiesigen Anstalt eingeführten Lehrbücher genehmigt wird.

Vom 20. Juli, wodurch die von dem Seminarlehrer Fix in Soest bei Simon Schropp in Berlin herausgegebene „Wandkarte zur Geschichte des Preussischen Staats,“ so wie auf die „Übersichten zur äußeren Geschichte des Preussischen Staats“ aufmerksam gemacht wird.

odjęcia lub pozostawienia pensyi oficerom i urzędnikom wojskowym w służbie cywilnej na nowo instalowanym lub też zatrudnionym.

Pod dniem 22. Kwietnia rozporządzono, ażeby w świadectwach dla uczniów, oceniając ich postępy, pilność i uwagę, używano tylko następujących sądów: celująco — dobrze — zadowolniająco — średnio — niedostatecznie, oceniając zaś ich obyczaje, używano sądów: dobrze — nie bez nagany — nagannie.

Pod dniem 18. Maja zatwierdzono dalsze używanie książek naukowych w zakładzie tutejszym zaprowadzonych.

Pod dniem 20. Lipca zwrócono uwagę na przygotowaną przez nauczyciela Fixa przy seminarjum w Soest a przez Szymona Schroppa w Berlinie wydaną kartę ścienną do dziejów państwa pruskiego, jako też na przeglądy odnoszące się do dziejów zewnętrznych państwa pruskiego.

II.

Chronik des Gymnasiums.

Das Schuljahr wurde am 8. October eröffnet.

Am 15. October wurde das Geburtsfest Sr. Majestät des Königs in üblicher Weise begangen, nachdem Lehrer und Schüler dem in der Pfarrkirche abgehaltenen Gottesdienste beigewohnt hatten. Die Festrede hielt der Gymnasiallehrer Cywiński.

Durch Ministerial-Rescript vom 12. October wurde dem bisherigen zweiten Oberlehrer an dem hiesigen Gymnasium Dr. Jerzykowski die erste Oberlehrerstelle bei dem Gymnasium zu Trzemeszno übertragen. Derselbe schied am 23. October aus seiner hiesigen Stellung, in welcher er seit der Eröffnung der Anstalt Ostern 1845 durch 12½ Jahre mit so gewissenhafter Berusstreue und so segensreichem Erfolge gewirkt hat, daß ihm die Anstalt zu größtem Danke verpflichtet ist und er sich ein dauerndes Andenken in dem Herzen seiner Schüler wie bei seinen Amtsgenossen gesichert hat. Zu gleicher Zeit ist der wissenschaftliche Hilfslehrer Lukowski, welcher seit Ostern 1853 zunächst als *candidatus probandus*, alsdann als Hilfslehrer mit ernstem Streben und gewissenhafter Pflichterfüllung an unserer Anstalt thätig war, in gleicher Eigenschaft an das Gymnasium zu Trzemeszno versetzt worden.

In die erledigte zweite Oberlehrerstelle rückte der dritte Oberlehrer Tschackert, in die dritte der vierte Oberlehrer Stephan, in die vierte Oberlehrerstelle wurde der bisherige zweite ordentliche Lehrer von Bronikowski befördert, in gleicher Weise rückte der dritte ordentliche Lehrer in die zweite und die folgenden in die nächst höheren Stellen auf und die dadurch vacant werdende letzte ordentliche Lehrerstelle wurde durch den bisherigen interimistischen Gymnasiallehrer Dr. Lawicki, die erste Hilfslehrerstelle durch die Ostern erfolgte Versetzung des Hilfslehrers von Jakowicki vom Trzemeszno an das hiesige Gymnasium, die zweite sofort durch den bisherigen Schulamts-Kandidaten von Wawrowski aus Trzemeszno besetzt.

Dem ersten Oberlehrer Dr. Piegza ist in Anerkennung seines erfolgreichen Wirkens von Sr. Excellenz dem Herrn Minister auf den Antrag des königlichen Provinzial-Schul-Collegiums das Prädikat „Professor“ verliehen worden.

KRONIKA GIMNAZJUM.

Rok szkolny rozpoczął się dnia 8. Października.

Dnia 15. Października obchodzili nauczyciele i uczniowie Urodziny Jego Królewskiej Mości ze zwykłą uroczystością, wysłuchawszy wprzód mszy św. w kościele parafialnym. Na uczenie dnia tego miał mowę Nauczyciel gimnazjalny Cywiński.

W skutek rozporządzenia ministerjalnego z dnia 12. Października powołany został dotychczasowy drugi Nauczyciel wyższy przy gimnazjum tutejszem, Dr. Jerzykowski, na pierwszego Nauczyciela wyższego przy gimnazjum w Trzemesznie. Tenże opuścił dnia 23. Października zakład nasz, przy którym od założenia jego około Wielkanocy 1845 przez 12½ roku urząd nauczyciela tak sumiennie, gorliwie i skutecznie sprawował, że zakład nasz zobowiązany się być czuje do złożenia mu jak największych dzięków. Pamięć jego będzie w sercach uczniów, jako i u kolegów jego trwałą i niezgasłą.

Równocześnie został Nauczyciel pomocniczy Lukowski, który od Wielkanocy 1853 najprzód jako *candidatus probandus*, następnie jako Nauczyciel pomocniczy obowiązki swoje przy zakładzie naszym gorliwie i sumiennie pełnił, do gimnazjum w Trzemesznie także jako Nauczyciel pomocniczy powołany.

Na opróżnione miejsce drugiego Nauczyciela wyższego posunął się trzeci N. w. Tschackert, na miejsce trzeciego Nauczyciela wyższego czwarty N. w. Stephan, miejsce czwartego Nauczyciela wyższego zajął dotychczasowy drugi N. gimnazjalny, Dr. Bronikowski, również postąpił na miejsce drugiego Nauczyciela gimnazjalnego trzeci N. g. a następnii na miejsca nauczycieli o stopień jeden wyższe. Opróżnione przez to miejsce ostatniego Nauczyciela gimnazjalnego zajął tymczasowy N. g. Dr. Lawicki, miejsce zaś pierwszego Nauczyciela pomocniczego N. p. Jakowicki, powołany około Wielkanocy z Trzemeszeńskiego do tutejszego gimnazjum, na miejsce wreszcie drugiego Nauczyciela pomocniczego wezwano niezwłocznie z Trzemeszua dotychczasowego kandydata do zawodu nauczycielskiego, Wawrowskiego.

Pierwszemu Nauczycielowi wyższemu Dr. Piegzie, uznając zasługi jego w zawodzie nauczycielskim,

Mit dankbarem Herzen erwähne ich, daß sich auch in diesem Jahre unsere Anstalt der besonderen Fürsorge der vorgesetzten Hohen Behörden zu erfreuen hatte. Die Bibliothek hat nicht nur mehrere später zu erwähnende Werke zum Geschenk erhalten, sondern es ist auch zur Ergänzung derselben von Sr. Excellenz dem Herrn Minister die Summe von 200 Rthlr. bewilligt worden; ferner haben alle Lehrer in diesem Jahre eine außerordentliche Unterstützung und einige Lehrer vom Januar pr. ab eine Gehaltszulage erhalten und zwar der Director von jährlich 100 Rthlr., der erste und zweite Oberlehrer und der katholische Religionslehrer von jährlich 50 Rthlr.

Der regelmäßige Gang des Unterrichts wurde leider einigemal unterbrochen, indem sechs Lehrer auf kürzere Zeit, 1 bis 3 Tage, ihre Lektionen aussetzen genöthigt waren, der Oberlehrer Dr. von Bronikowski eine Woche, der Religionslehrer Gladysz zwei, der Oberlehrer Tschackert vier Wochen. Die Vertretung des letzteren übernahm der Unterzeichnete, die Oberlehrer Dr. Piegsa, Stephan und Dr. von Bronikowski und die Gymnasiallehrer Regentke und Cywiński.

Durch den Tod wurden der Anstalt zwei hoffnungsvolle, fleißige Schüler entzissen, am 3. Dezember der Sextaner Albert Neumann und am 4. Dezember der Tertianer Arwed Krappatsch.

Vor Weihnachten, Ostern und Michaelis gingen die Schüler zur h. Beichte und Communion.

Eine Prüfung pro maturitate fand zweimal in diesem Schuljahre unter dem Vorsitz des Herrn Regierungsrathes Dr. Brettner statt. Für den Oftertermin hatten sich 7 Primaner gemeldet, von denen 2 ihrer ungenügenden Klassenleistungen und mangelhaften Probearbeiten wegen zur mündlichen Prüfung nicht zugelassen, die übrigen 5 für reif erklärt wurden:

Johann Kaliski aus Krotoschin, war 7½ Jahr auf dem Gymnasium, 2½ Jahr in Prima,

Martin Matuszewski aus Bestwin, Kr. Krotoschin, war 7½ Jahr auf dem Gymnasium, 2½ Jahr in Prima,

Siegmond Stanowski aus Rogalin, Kr. Schrimm, war 3 Jahr auf dem Gymnasium, 2½ Jahr in Prima,

Thaddäus Szyperlinski aus Krotoschin, war 8½ Jahr auf dem Gymnasium, 3½ Jahr in Prima,

Thomas Tomaszewski aus Adelnau, war 8½ Jahr auf dem Gymnasium, 2½ Jahr in Prima.

nadał Jaśnie Wielmożny pan Minister na wniosek Królewskiego Prowincjalnego Kolegium szkólnego tytuł profesora.

Z wyrazem wdzięczności wspominam, że i w tym roku doznał zakład nasz osobliwszej opieki ze strony Wysokich Władz przełożonych. Bibliotece darowano nietylko wiele dzieł, które niżej wyliczone będą, ale nadto przekazał do uzupełnienia jej Jaśnie Wielmożny pan Minister sumę 200 tal. wynoszącą; prócz tego uzyskali w tym roku nauczyciele wszyscy wsparcie nadzwyczajne a niektórzy z nich od Stycznia r. u. dodatek do płacy i wprawdzie dyrektor 100 tal. rocznie, pierwszy i drugi Nauczyciel wyższy, jako też Nauczyciel religji katolickiej, każdy po 50 tal. rocznie.

Regularne udzielanie nauk było niestety kilkakroć przerwane, albowiem sześciu nauczycieli widziało się być zniewolonymi zawiesić wykład nauk od 1 do 3 dni, Nauczyciel wyższy Dr. Bronikowski przez cały tydzień, Nauczyciel religji X. Gladysz przez 2 tygodnie, Nauczyciel wyższy Tschackert przez miesiąc cały. Ostatniego zastępowali niżej podpisany, Nauczyciele wyżsi Dr. Piegsa, Stephan i Dr. Bronikowski i Nauczyciele gimnazjalni Regentke i Cywiński.

Śmierć wydarła zakładowi dwóch wiele rokujących, pilnych uczniów: dnia 3. Grudnia Wojciecha Neumanna, ucznia kl. VI. a dnia 4. Grudnia Arweda Krappatscha, ucznia kl. III.

Przed Bożem Narodzeniem, W. Nocą i św. Michałem przystępowali uczniowie do stołu Pańskiego.

Popis dojrzałości odbył się w tym roku szkolnym dwa razy pod przewodnictwem Radcy Regencyjnego i Szkólnego pana Dr. Brettnera. Przed Wielkanocą zgłosiło się 7 uczniów kl. I., z których dwóch z przyczyny ich postępów niezadowolniających i niedostatecznych prac piśmiennych do popisu ustnego nie przypuszczono, innym pięciu zaś świadectwo dojrzałości przyznano. Do tych należeli:

Jan Kaliski, rodem z Krotoszyna, był 7½ roku w gimnazjum, 2½ roku w kl. I.,

Marcin Matuszewski, rodem z Bestwina, pow. Krotoszyńskiego, był 7½ roku w gimnazjum, 2½ roku w kl. I.,

Zygmunt Stanowski, rodem z Rogalina, pow. Śremskiego, był 3 lata w gimnazjum, 2½ r. w kl. I.,

Tadeusz Szyperlinski, rodem z Krotoszyna, był 8½ roku w gimnazjum, 3½ roku w kl. I.,

Tomasz Tomaszewski, rodem z Odolanowa, był 8½ roku w gimnazjum, 2½ roku w kl. I.

Von ihnen wollten Matuszewski und Tomaszewski Theologie in Posen, Stanowski und Szperliński Medicin in Breslau, Kaliski Agronomie in Greifswald studiren.

Für den Michaelis-Termin hatten sich 14 Primaner und 1 Extraneus gemeldet.

Der letztere trat von der mündlichen Prüfung zurück, zu der auch 1 Primaner wegen nicht befriedigender Klassenleistungen und schriftlichen Prüfungsarbeiten nicht zugelassen wurde. Die übrigen 13 Primaner wurden in der am 15. und 16. September abgehaltenen Prüfung für reif zu den Universitätsstudien erklärt, die 3 zuerst aufgeführten von der mündlichen Prüfung dispensirt:

Stephan Pawlicki aus Danzig, war fünf Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Leopold Peltasohn aus Ostrowo, war 7½ Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Hermann Ziegert aus Ostrowo, war 6½ Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Thomas Bieganski aus Krenpa bei Ostrowo, war 8 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Karl Blümel aus Ostrowo, war 10 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Konstantin Chizynski aus Pustkowie Popłomyki, Kr. Adelnau, war 8 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Wladislaus Chizynski aus Groß-Topola, Kreis Adelnau, war 10 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Henna Doepke aus Ostrowo, war 8¾ Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Cheophil Krasnosielski aus Daniszyn, Kreis Adelnau, war 8 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Otto Krauspe aus Ostrowo, war 8 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Matthias Szafranek aus Kosten, war 1½ Jahr auf dem Gymnasium, 1½ Jahr in Prima,

Wladislaus Szwab aus Ostrowo, war 7 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima,

Adalbert Wnuk aus Pustkowie-Wnuk, Kreis Adelnau, war 7 Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahr in Prima.

Von ihnen wollen Bieganski, Blümel, Konstantin und Wladislaus Chizynski, Szafranek und Wnuk Theologie in Posen, Ziegert Theologie und Philologie in Breslau, Pawlicki und Peltasohn Philosophie in Breslau, Krasnosielski und Szwab Medicin in Berlin studiren, Doepke sich dem Baufache und Krauspe dem Postfache widmen.

Am 17. September hielt der Herr Regierungs- und Schul-Rath Dr. Brettner eine Revision der Anstalt ab.

Z tych postanowili Matuszewski i Tomaszewski poświęcić się teologii w Poznaniu, Stanowski i Szperliński słuchać medycyny w Wrocławiu a Kaliski oddać się agronomji w Greifswaldzie.

Przed św. Michałem zgłosiło się 14 uczniów kl. I. i jeden uczeń zamiejscowy.

Ostatni odstąpił od popisu ustnego, do którego także 1 uczeń kl. I. z przyczyny niezadowolniających postępów i prac piśmiennych nie był przypuszczony. Innych 13 uczniów kl. I. otrzymało w skutek popisu odbytego dnia 15. i 16. Września świadectwo dojrzałości, trzech z nich najprzód wymienionych zwolniono od popisu ustnego.

Stefan Pawlicki, rodem z Gdańska, był 5 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Leopold Peltasohn, rodem z Ostrowa, był 7½ roku w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Herman Ziegert, rodem z Ostrowa, był 6½ roku w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Tomasz Biegański, rodem z Krempego pod Ostrowem, był 8 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Karol Blümel, rodem z Ostrowa, był 10 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Konstanty Chiżyński, rodem z pustkowie Popłomyki, pow. Odolanowskiego, był 8 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Władysław Chiżyński, rodem z Wielkiej Topoli, pow. Odolanowskiego, był 10 lata w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Benon Doepke, rodem z Ostrowa, był 8¾ roku w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Teofil Krasnosielski, rodem z Daniszyna, pow. Odolanowskiego, był 8 lat w gimn., 2 lata w kl. I.,

Oton Krauspe, rodem z Ostrowa, był 8 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Maciej Szafranek, rodem z Kościana, był 1½ roku w gimnazjum, 1½ roku w kl. I.,

Władysław Szwab, rodem z Ostrowa, był 7 lat w gimnazjum, 2 lata w kl. I.,

Wojciech Wnuk, rodem z pustkowie Wnuk, pow. Odolanowskiego, był 7 lat w gimn., 2 lata w kl. I.

Z tych zamierzają Biegański, Blümel, Konstanty i Władysław Chiżyński, Szafranek i Wnuk poświęcić się teologii w Poznaniu, Ziegert teologii i filologii w Wrocławiu, Pawlicki i Peltasohn filozofji w Wrocławiu, Krasnosielski i Szwab chcą słuchać medycyny w Berlinie, Doepke oddać się budownictwu a Krauspe przejść do urzędu pocztowego.

Dnia 17. Września odbył rewizją zakładu Radca Regencyjny i Szkólny pan Dr. Brettner.

Statistik des Gymnasiums.

STATYSTYKA GIMNAZJUM.

A. Frequenz.

Am Schlusse des vorigen Schuljahres besuchten die Anstalt 250 Schüler; dazu traten im Laufe dieses Jahres 52, schieden aus 70, so daß am Schlusse dieses Schuljahres 232 verblieben und zwar in

	I.	II.	IIIo.	IIIu.	IVa.	IVb.	Va.	Vb.	VIa.	VIb.	Summa.
kathol. katol.	18	23	22	27	25	3	21	3	24	1	167
evangel. ewangel.	6	4	5	7	1	3	1	5	—	9	41
jüdische, moyses.	1	—	4	4	—	4	—	9	—	2	24
zusammen, ogółem	25	27	31	38	26	10	22	17	24	12	232

A. Liczba uczniów.

W końcu zeszłego roku szkolnego uczęszczało do gimnazjum 250 uczniów; w ciągu tego roku przybyło 52, odeszło 70, tak iż w końcu tego roku szkolnego było uczniów 232 i to:

B. Lehrapparat.

Aus den etatsmäßig ausgeworfenen Summen sind unter Anderem angeschafft worden:

für die Bibliothek:

Plinii hist. nat. lib. VII. VIII. ed. Sillig. — Horatius ed. Ritter. — Horatii Sermones ed. Kirchner II. 2. — Griechische Götterlehre von Welcker 1. — Aglaophamus v. Lobeck. — Bopp Vergleichende Grammatik 1. 2. — Griechische Geschichte von Curtius 1. — Herodotus ed. Bähr 1. 2. — Xenophontis Inst. Cyri ed. Dindorf. — Ersch und Gruber's Encyclopädie I. 64. 65. 66. — Thesaurus Graecae linguae VII. 5. — Lehrbuch der kosmischen Physik von Müller. — Bentley Ueber die Briefe des Phalaris von W. Ribbeck. — Das Wasser von Hofmähler. — Geschichte der Europ. Staaten von Heeren und Ukert Iief. 31. — Orationes von Boeckh 1. — Doederlein Homer. Glossarium III. — Sämmtliche Tragödien des Euripides metrisch übertragen von Fr. Frige 2. 7. 8 9. — Marbach, Physikalisches Lexikon V. — Aelianus ed. Hercher. — Scholia in Sophoclem, von Elmöley und Dindorf. — Oratores Attici ed. Müller. — Athenaeus ed. Meineke u. m. a.

für die Schülerbibliothek:

Poezye Brodzińskiego. — Dzieła Kochanowskiego. — Sielanki Szymonowicza. — Sielanki Bart. i Szym. Zimorowiczów. — Zywoť Chodkiewicza pr. Naruszewicza. — Kronika Kromera. — Dymitr Samozwaniec. — Pamietniki Janczara. — Ruzen, vor 100 Jahren. — Giesebrecht, Deutsche Kaiserzeit II. 2. — Körner, Vaterlandsbuch III. 1. 2. — Viernagki, Bilder aus der Weltgeschichte 1. — Roth, Lesebuch zur Einleitung in die Geschichte 1—4. — Die Wissenschaften, II. — Jugendschriften von Schmidt, Hoffmann, Lautenschlager, Gerstäcker u. a.

für das physikalische Kabinett:

ein offenes Fernrohr auf Stativ zur Demonstration der Fernrohre und Mikroskope; Apparat für den parabolischen Fall der Körper; ein Aphanoidoskop; mehrere amalgamirte Zinkcylinder.

B. Stan środków naukowych.

Z funduszów etatem przeznaczonych zakupiono między innymi:

do biblioteki gimnazjalnej:

do biblioteki uczniów:

do gabinetu fizykalnego:

teleskop otwarty na podstawie służący do okazania teleskopów i mikroskopów; przyrząd służący do spadku ciał parabolicznego; afanoidoskop; kilka amalgamowanych cylindrów cynkowych.

An Geschenken hat die Anstalt erhalten

W podarunku odebrał zakład

von der hohen Behörde:

od Władzy wysokiej:

Grammatik der Romanischen Sprachen von Friedrich Diez, Th. 1. — Hesychii lexicon rec. M. Schmidt, Vol. I. fasc. 1—4. — Firmenich, Germaniens Völkerstimmen, Taf. 22. — Zeitschrift für allgemeine Erdkunde von Fr. Neumann. Neue Folge Bd. III.

vom Herrn Verleger:

od pana nakładcy:

Verkünft der lateinischen Sprache von Fiedler. — Wzory prozy zebrane przez Jana Rymarkiewicza, 5 exempl.

vom Herrn Gajzewski aus Klein-Topola:

od pana Gajzewskiego z Malej Topoli:

zwei Hirschgeweihe.

dwie rosochy jelenie.

Für alle diese Geschenke wird im Namen der Anstalt der herzlichste Dank ausgesprochen.

Za te wszystkie dary składa zakład nasz uprzejme podziękowania.

Sectionstabelle Wykaz nauk ogólny

Unterrichts-Gegenstände. Przedmioty naukowe.	I.	II.	IIIa.	IIIu.	IVa.	IVb.	Va.	Vb.	VIa.	VIb.
Religion <i>Religja</i>	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2
Deutsch <i>Język niemiecki</i> . . .	3	2	3	3	4	2	4	2	4	2
Polnisch - <i>polski</i>	2	2	2	2	2	4	2	4	2	4
Latein - <i>łaciński</i>	8	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Griechisch - <i>grecki</i>	6	6	6	6						
Französisch - <i>francuski</i> . . .	2	2	2	2	4	4				
Hebräisch - <i>hebrajski</i>	2	2								
Geschichte und Geographie <i>Historja i Jeografia</i>	3	3	3	3	4	4	2	2	2	2
Mathematik u. Rechnen <i>Matematyka i Rachunki</i> . . .	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3
Physik <i>Fizyka</i>	2	1								
Naturkunde <i>Historja naturalna</i>			1	1			2	2	2	2
Zeichnen <i>Rysunki</i>	(1	1	1	1)		2				2
Schreiben <i>Kaligrafja</i>							2			2
Gesang <i>Spiewy</i>	(1	1	1	1	1	1)	2			2
	34	34	32	32	31	31	32	31	32	31

Rebertabelle.

Wykaz nauczycieli ogólny.

Rebert.	I.	II.	III. I	III. II.	IV. a.	IV. b.	V. a.	V. b.	VI. a.	VI. b.
Dr. Enger, Director, Dsb. in I.	8 Latin. 2 Griech. Dsb. ter.									
Dr. Piegas, pfolektor.	4 Mathematik. 2 pphyl.	1 pphyl.	3 Mathematik.	3 Mathematik.						
Tschakeri, Oberlehrer.	3 Deutsch. 3 Geschichte. 2 Französisch.	2 Deutsch. 3 Geschichte. 2 Französisch.								
Stephan, Oberlehrer, Dsb. in II.	7 Latin. 6 Griechisch.	3 Deutsch.								
Dr. v. Bronikowski, G.-R. Dsb. in III. o.	4 Griechisch.		10 Latin. 2 polnisch.							
X. Gładysz, Religionslehrer.	2 Religion. 2 Deutsch.	2 Religion. 2 Deutsch.	2 Religion.						3 Religion.	
Polster, Oberlehrer, Dsb. in IV. a.					10 Latin. 4 Deutsch.			4 Deutsch. 2 Deutsch.		
Kegende, Gymn.-Lehrer, Dsb. in III. u.		3 Latin. Dsb. ter.	6 Griechisch.	10 Latin.						2 Deutsch.
Cywiński, Gymn.-Lehrer, Dsb. in Vb.	2 polnisch.	2 polnisch.			4 Geschichte u. Geographie.			10 Latin. 2 polnisch.		
Dr. Zwolski, Gymn.-Lehrer, Dsb. in V. a.										
Kotliński, Gymn.-Lehrer.			1 Statutenb. 2 Französisch.	2 Französisch. 1 Statutenb.	4 Französisch.			10 Latin. 2 polnisch.		
Marten, Gymn.-Lehrer.					3 Mathematik.					
Dr. Kawicki, Gymn.-L. Dsb. in IV. b. u. VI. b.					10 Latin.					
Bohl, pffislehrer.		1 3 e i d n e n.	1 3 e i n g e n.	2 3 e i d n e n.						
V. Jakowicki, pffislehrer.			3 Geschichte	3 Geschichte. 3 Deutsch.	4 Geschichte u. Geographie. 4 polnisch.		2 Geographie. 2 Schreiben. 2 Zeichnen. 2 Singen.	3 Rechnen.	2 Geographie. 2 Schreiben. 2 Singen.	3 Rechnen. 2 Statutenb. 10 Latin.
V. Wawrowski, pffislehrer. Dsb. in VI. a.									4 Deutsch.	
ypredig. Schaubert, evang. Religionslehrer.	2 R e l i g i o n.		2 Religion.		3 Religion.			2 Religion.	10 Latin. 2 polnisch.	4 polnisch.
								2 Religion.		2 Religion.

Ordnung der Prüfung.

Dienstag, den 28. September.

Zeit.	Czas.	Gegenstand.	Przedmiot.	Lehrer. Nauczyciel.	Klasse. Klasa.
9	— 9 $\frac{1}{2}$	Religionslehre....	Religja.....	X. Gładysz.....	I. II.
9 $\frac{1}{2}$	— 10	Griechisch.....	Język grecki.....	Dr. Bronikowski....	I.
10	— 10 $\frac{1}{2}$	Mathematik.....	Matematyka.....	Dr. Piegsa.....	I.
10 $\frac{1}{2}$	— 11	Latein.....	Język łaciński.....	Stephan.....	II.
11	— 11 $\frac{1}{4}$	Physik.....	Fizyka.....	Dr. Piegsa.....	II.
11 $\frac{1}{4}$	— 11 $\frac{1}{2}$	Französisch.....	Język francuski.....	Kotliński.....	III.
11 $\frac{1}{2}$	— 11 $\frac{3}{4}$	Latein.....	Język łaciński.....	Regentke.....	III.
11 $\frac{3}{4}$	— 12	Latein.....	Język łaciński.....	Polster.....	IVa.
12	— 12 $\frac{1}{4}$	Geschichte.....	Historja.....	Jakowicki.....	IVb.

Vorträge der Quartaner und Tertianer.

Deklamacje uczniów kl. IV i III.

Nachmittags.

2	— 2 $\frac{1}{4}$	Latein.....	Język łaciński.....	Dr. Zwolski.....	Va.
2 $\frac{1}{4}$	— 2 $\frac{1}{2}$	Rechnen.....	Rachunki.....	Marten.....	Va.
2 $\frac{1}{2}$	— 2 $\frac{3}{4}$	Latein.....	Język łaciński.....	Cywiński.....	Vb.
2 $\frac{3}{4}$	— 3	Latein.....	Język łaciński.....	Wawrowski.....	VIa.
3	— 3 $\frac{1}{4}$	Geographie.....	Jeografia.....	Roil.....	VI.
3 $\frac{1}{4}$	— 3 $\frac{1}{2}$	Latein.....	Język łaciński.....	Dr. Ławicki.....	VIb.
3 $\frac{1}{2}$	— 4	Vorträge der Sextaner und Quintaner. Deklamacje uczniów kl. VI i V.			

Po południu.

Mittwoch, den 29. September.

Schlussfeierlichkeit

um 9 Uhr Vormittags.

W Środę, dnia 29. Września.

ZAKOŃCZENIE

o godzinie 9. z rana.

1. Choral.	1. Śpiew choralny.
2. Vorträge von Schülern.	2. Deklamacje uczniów.
3. Salvum fac regem von Ernst Richter.	3. Salvum fac regem przez Ernesta Richter.
4. Vorträge eigener Arbeiten:	4. Mowy:
des Abiturienten Stephan Pawlicki:	Abiturjenta Stefana Pawlickiego:
	<i>De vita et scriptis Sarbievii Poloni.</i>
des Abiturienten Carl Blümler:	Abiturjenta Karola Blümla:
	<i>Sur les causes de la révolution française.</i>

des Abiturienten Leopold Peltasohn:

Allgemeine Charakteristik der drei Hauptepochen der Kulturgeschichte der Menschheit.

des Abiturienten Theophil Krasnosielski:

Jaki wpływ wywiera poezja na umysł młodzieńczy?

der im Namen der Abiturienten von der Anstalt Abschied nimmt.

Darauf nimmt der Primaner Joseph Stagraczyński von den Abiturienten Abschied.

5. Choral.

6. Entlassung der Abiturienten und Verlesung der Verlesungen durch den Director.

Abiturjenta Leopolda Peltasohna:

Abiturjenta Teofila Krasnosielskiego:

Jaki wpływ wywiera poezja na umysł młodzieńczy?

który w imieniu odchodzących pożegna zakład.

Następnie uczeń kl. I. Józef Stagraczyński pożegna abiturjentów.

5. Śpiew choralny.

6. Nakoniec pożegna dyrektor abiturjentów i przeczyta promocje.

Donnerstag, den 7. October um 8 Uhr wird das neue Schuljahr mit einem feierlichen Gottesdienste eröffnet.

Nach demselben finden die Anmeldungen und Prüfungen der neu aufzunehmenden Schüler statt. Dieselben haben ein Geburts- und Impf-Attest, so wie ein Zeugnis über den zuletzt genossenen Unterricht beizubringen.

Am 15. um 9 Uhr des Vormittags wird das Geburtsfest Sr. Majestät des Königs mit einem feierlichen Schulact in dem Prüfungssaale des Gymnasiums in üblicher Weise begangen, wozu alle Gönner und Freunde der Anstalt ergebenst einladet

W Czwartek, dnia 7. Października o godzinie 8. rozpocznie się nowy rok szkolny uroczystym uabozęństwem. Poczem zgłosić się mają nowi uczniowie i poddać się popisowi. W tym celu powinni przedłożyć metrykę, świadectwo szczepionej ospy i zaświadczenie wykazujące ich postępy w ostatnim czasie uczynione.

Dnia 15. o 9. godz. przed południem odbędzie się w sali gimnazjalnej do popisów służącej uroczysty obchód szkolny na cześć urodzin Najjasniejszego Pana, na którą to uroczystość zaprasza najuprzejmiej wszystkich dobroczyńców i przyjaciół zakładu

Dr. Robert Enger,
Director.

des Abiturienten Leopold Pelt
Allgemeine Charakt
 des Abiturienten Theophil Kr
Jaki
 der im Namen der Abiturienten vo
 nimmt.
 Hierauf nimmt der Primaner Jof
 den Abiturienten Abschied.
 5. Choral.
 6. Entlassung der Abiturienten ur
 fetzungen durch den Director.

Donnerstag, den 7. October um
 Schuljahr mit einem feierlichen Go
 Nach demselben finden die Anmel
 gen der neu aufzunehmenden Sch
 haben ein Geburts- und Tmpf-Mitte
 nis über den zuletzt genossenen U

Am 15. um 9 Uhr des Vorm
 burtstfest Sr. Majestät des Königs
 Schulact in dem Prüfungssaale des
 licher Weise begangen, wozu alle
 der Anstalt ergebenst einladet

Leopolda Peltasohna:
 hichte der Menschheit.
 Leofila Krasnosielskiego:
 zienczy?
 odchodzących pożegna zakład.

n kl. I. Józef Stagraczyński po
 w.
 ny.
 egn dyrektor abiturjentów i prze

nia 7. Października o godzinie 8.
 wy rok szkolny uroczystem uabo
 em zgłosić się mają nowi uczni
 popisowi. W tym celu powinni
 tę, świadectwo szczepionej ospy i
 kazujące ich postępy w ostatnim

dz. przed południem odbędzie się
 ej do popisów służącej uroczysty
 część urodzin Najjasniejszego Pana,
 stość zaprasza najuprzejmiej wszy
 ów i przyjaciół zakładu

